

Право на інформацію працівників і роботодавців та їх представників повинне отримати належне закріплення у національному трудовому законодавстві відповідно до міжнародних трудових стандартів. Нині у ст.2 чинного КЗпП серед основних трудових прав працівників не закріплене право на повну і достовірну інформацію про умови праці та вимоги охорони праці. Зазначене право не передбачено й у ст. 21 «Основні права працівника» проекту Трудового кодексу України.

Право працівників одержувати від роботодавця інформацію, пов'язану з трудовими відносинами, віднесено до основних трудових прав працівника у нових трудових кодексах, прийнятих на пострадянському просторі. Так, у ст. 9 «Основні трудові права працівника за трудовим договором» Трудового кодексу Азербайджанської Республіки передбачено право одержувати від роботодавця відповідні довідки про робоче місце, посаду (професію), місячну заробітну плату та інші відомості, пов'язані з трудовими відносинами. У ст. 13 «Основні трудові права та обов'язки працівника» Трудового кодексу Туркменістану встановлюється право на повну і достовірну інформацію про умови праці, техніку безпеки і вимоги охорони праці на робочому місці.

Сирота І. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук, професор, Заслужений юрист України*

ЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Головними пріоритетами соціальної політики держави є розвиток соціальної сфери, зростання соціальних гарантій та підвищення соціальних стандартів, покращення соціального захисту громадян.

Важливою складовою соціальної сфери є пенсійна реформа, яка передбачає покращення пенсійного забезпечення багатьох мільйонів людей. У державі понад 13 мільйонів пенсіонерів. На сьогоднішній день закладені великі ресурси для фінансування пенсійної системи. Заплановано у бюджеті Пенсійного фонду на 2013 рік обсяг асигнувань в сумі 252 млрд. грн., що на 18,3 млрд. грн. більше фактичних видатків фонду за торік.

Мінімальна пенсія з 1 січня 2013 року складатиме 894 грн., що відповідає прожитковому мінімуму (далі ПМ) для осіб, які втратили працездатність. Якщо місячний розмір пенсійних виплат не досягатиме ПМ, встановленого законом для непрацездатних, то таким особам – незалежно від факту роботи – надається щомісячна державна адресна допомога в сумі, що не вистачає зазначеному ПМ. Тож і працюючі, і непрацюючі пенсіонери будуть отримувати пенсію в розмірі 894 гривні.

У зв'язку зі зміною прожиткового мінімуму органами Пенсійного фонду в січні ц. р. уже проведено перерахунки пенсійних виплат і їх скла-

дових за матеріалами пенсійних справ. Це – мінімальний розмір пенсії, доплат за наднормовий стаж, підвищення ветеранам війни, чорнобильцям, пенсії за особливі заслуги перед Україною, інші доплати й надбавки.

Варто зазначити, що торік у повному обсязі профінансовані видатки на виконання соціальних ініціатив Президента. Встановлені нові соціальні стандарти для ветеранів війни. Так, учасники бойових дій та інваліди війни II – III групи Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 рр., яким виповнилося 85 років і більше, набули права на пільги, передбачені для інвалідів війни I групи. На фінансове забезпечення цієї категорії ветеранів війни враховані видатки в цьому році 298,8 млн. грн (Соціальний захист. – 2013. – № 1).

Здійснення пенсійної реформи потребує вирішення багатьох різних питань. В першу чергу скорочення дефіциту Пенсійного фонду за рахунок легалізації заробітної плати, погашення поточної заборгованості та її недопущення в подальшому, створення оптимізації нарахувань єдиного соціального внеску, підвищення заробітної плати. Досить велика кількість працівників отримують мінімальну зарплату, що негативно впливає на розмір відрахування страхових внесків до Пенсійного фонду.

Пенсійна реформа внесла у соціальну сферу елементи справедливості. Переглянуті закони про спеціальні пенсії. Обмежено пенсії особам, які відносяться до спеціальної категорії. 80 % від суми їх місячної (чинної) заробітної плати замість 90 %. Поступово підвищується вислуга років для державних службовців, прокурорів та слідчих з 20 до 25 років (по півроку за рік). Для державних службовців змінено вік виходу на пенсію з 60 років до 62 років. Призначення пенсій народним депутатам, у яких скінчився термін повноважень, не за 2 роки до досягнення пенсійного віку (як раніше), а за 1,5 року. Змінені умови призначення та виплати пенсії військовослужбовцям та прирівняним до них інших осіб.

Обмежений для всіх пенсіонерів максимальний розмір пенсії, який не може перевищувати 10 прожиткових мінімумів, встановлених для осіб, які втратили працездатність. Мінімальний розмір пенсії за віком при наявності у чоловіків 35 років страхового стажу, а у жінок – 30 років встановлюється в розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Для збільшення розміру пенсії має важливе значення осучаснення пенсій, призначених до 2008 року. Пенсійний фонд, Міністерство соціальної політики України та його органи на місцях працюють над тим, щоб пенсійні виплати для всіх пенсіонерів були вчасними і виплачувалися в повному обсязі по особистому графіку.

На соціальний захист громадян у 2013 році з державного та місцевих бюджетів, а також бюджету Пенсійного фондів та фондів страхування спрямовано 366 мільярдів гривень, або майже 25 % ВВП (Урядовий кур'єр. – 2013. – № 24).

Новації пенсійної реформи, постійна підтримка державою громадян похилого віку дозволило за останні три роки підняти середній розмір пенсії на 44 %, а мінімальну – на 25 %. Осучаснення пенсій зменшило втричі кількість пенсіонерів, розмір пенсії яких нижче 1000 гривень. На протязі 2012 року середній розмір пенсії зріс на 18 % – з 1230 до 1454 грн (Одесские известия. – 2013. – № 26).

Підняття розміру пенсій та соціальних допомог – це фундамент покращення стану в цілому у соціальній сфері. Але водночас потрібно підвищувати соціальні стандарти, удосконалювати правове регулювання пенсійної системи.

Масштабний реформаційний процес пенсійної системи забезпечується великою кількістю законодавчих актів. Доцільно було б подумати над кодифікацією цих актів, розробкою Пенсійного кодексу України. В ньому об'єднати всі три рівні пенсійної системи. Звернути особливу увагу на ті рівні, які поки що розвиваються повільно, або зовсім не розвиваються. Наприклад, II рівень накопичувальної пенсійної системи, який є наступним кроком пенсійної реформи.

Запровадження II рівня пенсійної системи виписано у новому Законі про пенсійну реформу, а також у Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року. В цьому Законі передбачені умови та вимоги до учасників накопичувальної системи. Зокрема, зазначено, що другий рівень пенсійної системи буде запроваджено в році, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України. Учасниками накопичувальної системи будуть особи, яким на дату запровадження цієї системи виповнилося не більше 35 років.

Всі ці питання пенсійної реформи потребують поступового вирішення, а це шлях до успішного розвитку, модернізації всієї соціальної сфери.

Щербина В.І.

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
доктор юридичних наук, доцент*

РОЛЬ КАТЕГОРІЇ «ФУНКЦІЇ ТРУДОВОГО ПРАВА» У ВДОСКОНАЛЕННІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ПРАЦЮ

Трудове право, яке регулює відносини у сфері праці, повинно ґрунтуватися на конституційному положенні про те, що людина є найвищою соціальною цінністю, а значить, на повазі і ставленні до людини як особистості, і має бути таким, щоб кожен член суспільства одержав правову можливість реалізувати свою здатність до праці і виявити якнайповніше здібності й талант.

Оскільки через функції виражаються найбільш суттєві властивості трудового права як регулятора суспільних відносин, то їх поняття необ-